

Мирко Петровић

магистар теологије

„Ако је ко у Христу, нова је твар“ (2Кор 5, 17)

Сажетак: Апостол је појмовима „у Христу“ и „Нова твар“ изразио суштину новозаветне објаве о новом човеку. Иако се израз Нова твар јавља у старозаветним апокрифима, Апостол Павле му даје нов смисао. У раду се на основу текстова Павлових Посланица сродних стиху 2Кор 5, 17 показује да је Нова твар антрополошки појам који при томе има еклисиолошку импликацију. Нов „у Христу“ човек је Нова твар једино унутар тела Христовог — Цркве. Црква је заједница верујућих са Христом, у којој верујући постају Тело Христово кроз светотајински живот Цркве. Нова твар се зато тумачи из перспективе литургијског доживљаја спасења оствареног у Христу, те се Крштење и Евхаристија доводе у директну везу са овим појмовима. Саумирање и саваскрсење са Христом у крштењу и усвајање Његовог живота јесу основа новог живота у Духу Светом. Кроз крштење се верници уграђују у Тело Христово — Цркву, Духом Светим. Појам „у Христу“ подразумева Христа и Цркву. Апостол Павле поучава из перспективе литургијског живота Цркве и увек има на уму Христа и Цркву заједно. Евхаристијска заједница конституише Цркву и чини је Телом Христовим и новом твари.

Кључне речи: „у Христу“, Нова твар, Крштење, Евхаристија, Црква.

Увод

Ако би се на неки начин могла сумирати теологија апостола Павла и изразити једним стихом, онда би то могао бити наведени стих Друге Посланице Коринћанима, који је тема овог рада.¹ Сведочанство о Новој твари као последици човековог живота „у Христу“ је препознатљива мисао апостола Павла и проналазимо је директно само на два места (2 Кор 5, 17; Гал 6, 15), али индиректно готово у свим његовим Посланицама (Рим, 6, 4; 12, 2; 2Кор 4, 16; Гал, 3, 27; Еф 2, 15; Фил 3, 21; Еф 4, 24; Кол 3, 10; Тит 3, 5).

Апостол Павле није писао са жељом да пружи општи преглед Христовог јеванђеља, већ је излагао свој теоцентрични поглед на човека, творевину и њихово обожење са циљем да реши конкретне проблеме у одређеној црквеној заједници. Да би стекао свеукупну мисао из које Апостол иступа, читалац његових текстова мора да саставља многе идеје расејане по Посланицама. Он своје учење не излаже систематично, већ поучава пастирском реториком. Стога је задатак овог нашег рада трагање за основном идејом којом се Апостол руководио када је поучавао о животу у Христу, што ће помоћи у тумачењу појма Нова твар.

¹ Рад је настао као извод из магистарског рада М. Петровића *Појам Нове твари у Посланицама Апостола Павла* одбрањеног на Богословском факултету БУ 4. новембра 2010. године и садржи прерађене и скраћене текстове поглавља: „Нова твар у 2. Посланици Коринћанима“ и „Литургијски карактер Нове твари у богословљу апостола Павла“.

Смисао стиха 2Кор 5, 17 није могуће открити уколико се не узму у обзир прилике и животна ситуација (*Sitz im Leben*) Коринтске заједнице. Својом Другом посланицом Коринћанима Апостол настоји да утврди верне пре своје поновне посете, међу којима су лажни учитељи посејали смутњу и настојали да га дискредитују, ни-подашавајући његово апостолство. Павле стога настоји да сачува живот Цркве, коју је он основао, и која је доказ и плод његове апостолске службе (2Кор 3, 2–3). Он снажно настоји да ојача јединство у заједници, тражећи чак да се и покајани грешник, који га је увредио приликом претходне посете, поново прими у заједницу (2Кор 2, 5–11). Апостолско служење тумачи као службу помирења (2Кор 5, 11–21) и моли Коринћане да се помире и пројаве међусобну повезаност у срцу (2Кор 6, 1–7,4).² На изграђивање заједнице упућују и стихови који се баве питањем прикупљања помоћи Цркви у Јерусалиму (поглавља 8–9). Тако, стих „Ако је ко у Христју, нова је твар“³ затичемо у контексту изграђивања заједнице и међусобне љубави њених чланова. Нова твар се помиње и у Посланици Галатима у контексту превазилажења подела у Цркви: „јер у Христу Исусу нити обрезање што помаже нити необрезање, *нејо нова твар*“ (Гал 6, 15). О том јединству, Павле често сведочи: „Нема више Јудејца ни Јелина, нема више роба ни слободнога, нема више мушког ни женског, јер сте ви сви један (човјек) у Христу Исусу“ (Гал 3, 28). Претходна подела на Јудеје и пагане је престала да постоји у Цркви, јер „у Христу“ настаје нова реалност. Дакле, Нова твар³ је појам који је на оба места, где га помиње апостол Павле стављен у контекст литургијског сабрања Цркве у коме је нова реалност живота — живот у Христу.

Нова твар у Христу

Израз „у Христу“ није био познат у Старом Завету. Ипак, постојала је идеја саборне личности, у којој је присутан идентитет целог Израила.⁴ Реалност „у Христу“ (*Ev Христѿ*) јавља се са Новим Заветом. Апостол Павле није творац овог израза, већ се он јавља пре Павла у раној крштењској традицији на коју Апостол алудира у стиховима 1Кор 1, 30, 2Кор 5, 17 и Гал 3, 26–28.⁵ Постојање „у Христу“ се односи на нови живот у заједници са Христом, а стиче се у крштењу.

Синтагма „Нова твар“ је појам који се јавља у неким старозаветним апокрифима,⁶ тако да је био познат и пре апостола Павла. Старозаветни списи су свакако утицали на стил и изражавање апостола Павла. У Посланицама проналазимо слич-

² П. Драгутиновић, *Увод у Нови Завет: Основи новозаветне науке I*, Београд 2010, 91.

³ На тему „Нова твар“ писао је М. Hubbard, *New Creation in Paul's Letter's and Thought*, Cambridge 2002. (Он у својој студији не помиње Крштење и Трпезу Господњу као релевантне моменте у Павловом схватању појма Нова твар. Напротив, он се на 103 стр. оgraђује: „Ја сам намерно избегавао многа питања која нису у директној вези са аргументима ове студије (на пример, значај крштења, Павлова употреба традиционалног текста, порекло и значење Павловог израза *са Христјом*). Ова питања се морају оставити за друге радове.“ (Доносимо и оригиналан текст: “I have scrupulously avoided many issues not directly germane to the argument of this study (e.g., the significance of baptism, Paul's use of traditional material, the origin and meaning of Paul's with-Christ language, etc.). These questions must be left for others.”) Овај рад ће, за разлику од наведеног мишљења показати да су Крштење и Евхаристија у директној вези са 2Кор 5, 17.

⁴ Идеја да једна личност садржи и ствара јединствени идентитет многих била је дубоко уткана у старозаветни егос. Изабрани народ поистовећује с једном од личности великих патријараха, нарочито с Аврамом. У Пост 49, Јаков је Израил. Потом је личност цара обједињавала Израил, а касније то постаје Месија. У пророчству о Слузи Јахвеом код Девтеро-Исаије Израил ће видети Месију, као Оног, који носи грехе многих и страда за друге (Ис 53, 4–5), те ће оправдати многе (53, 11). Син Човјечији у Књ. Пророка Данила окупиће све народе и племена у свом Царству (7, 14, 27). То показује да је Тајна „у Христу“ била предображена у Старом Завету.

⁵ U. Schnelle, *Apostle Paul: His Life and Theology*, Grand Rapids 2005, 481.

⁶ Јуб 1, 29; 4, 25; 1QS 4, 25; 1Ен 72,1; 4 Језд 7, 75.

ности са редовима многих старозаветних списа.⁷ Занимљиво је да одломак 2Кор 6, 14–7, 1 мисаоно одудара од осталог дела Посланице и по садржају показује сродност са кумранским списима.⁸ Апостол користи и неке цитате за које није познато из ког старозаветног списка потичу, као, на пример, кад вели: „што око не види, и ухо не чу, и у срце човјеку не дође, оно припреми Бог онима који га љубе“ (1Кор 2, 9). Иако је ова мисао блиска стиху Ис 64, 4,⁹ није сигурно да је Павле цитирао баш овај старозаветни стих, јер он неформално наводи: „као што је написано“ (1Кор 2, 9), при томе, не наводећи одакле. По Оригену ове речи апостола Павла цитирене су из несачуване јудејске апокалипсе Тајне Пророка Илије.¹⁰ Апостолу су поред библијских текстова Старог Завета биле познате и старозаветне апокрифне апокалипсе.¹¹ Израз „Нова твар“ је тако могао бити познат Апостолу из старозаветних апокрифа, међутим, он користи овај појам да би изразио нешто сасвим ново у односу на његово досадашње значење. За њега Нова твар јавља се једино у Тајни Христа. У старозаветној апокалиптици појам Нова твар има космолошко тумачење — на крају времена појављује се један нови свет (*berija hadaša* — нова твар) који до тада није постојао. Међутим, апостол Павле у 2Кор 5, 17 приказује Нову твар изразито антропоцентрично — говори о човеку као Новој твари: „Ако је ко у Христју, нова је *швар*“. Ново доба које се појавило са Христом доноси ново стварање, стварање новог човека.¹² Христос је својом појавом створио ново стање у свету, а човек се налази у центру ове промене, јер су сви догађаји спасења били намењени њему.¹³

Апостол се користио одређеним грчким терминима како би дао библијски смисао овом појму. Одлучио се за употребу придева *καινός*, који се ипак разликује од свога синонима *νέος*.¹⁴ *Καινός* означава ново, али при томе упућује на преображај већ постојеће творевине. У Библији она има своју сталну вредност, јер све што је створено „видје Бог да је добро“ (Пост 1, 12.18). Иако твар сада робује пропадљивости, она „уздише“ чекајући избављење (Рим 8, 19–22). Када Апостол вели: „Уједанпут, у трен ока... мртви ће васкрснути нераспадљиви, и ми ћемо се промијенити“ (1Кор 15, 52), има на уму промену већ постојеће творевине. У прилог томе иде и изјава Апостола да ће „Господ преобразити наше понижено тијело, тако да буде саобразно тијелу славе његове“ (Фил 3, 21). Иако је придев *νέος* синоним са *καινός*, упућује на другу реалност, на потпуну новост. Његова употреба у синтагми „Нова твар“ означавала би нешто апсолутно ново, што до сада није постојало и указивала на апокалиптичко јављање новог света како се среће у старозаветним апокрифима. Апостол Павле се опредељује за придев *καινός* управо зато што Нова твар означава преображену постојећу творевину.¹⁵

⁷ Мотив њиве и грађевине у 1Кор 3, 9 су блиски пророчким стиховима (Јез 17, 7–8; Јер 1,9–10; 12, 14–16).

⁸ Писац супротставља праведност и безакоње, таму и светлост, Христа и Велијара. Овакав контраст је карактеристична за кумранску теологију. Уп. М. Herbert, *Cosmological Reference in the Qumran Doctrine of the Two Spirits and in Old Testament Imagery*, *Journal of Biblical Literature*, Vol. 82, No. 1 (1963) 1–14.

⁹ „Откако је вијека не чу се нити се ушима дозна, нити око виде Бога осим тебе да би тако учинио онима који га чекају“.

¹⁰ F. Porter, *The Place of Apocalyptic Conceptions in the Thought of Paul*, *Journal of Biblical Literature*, Vol. 42, No.1/2 (1922) 189.

¹¹ Нарочито књига Енохова. О томе: F. Porter, наведено дело, 189–190.

¹² G. Kittel, *Theological Dictionary of The New Testament*, Vol. III, Michigan 1995, 449.

¹³ Уп. Γ. Γαλάνης, *Η Σχέση ανθρώπου και κτίσεως κατά την καινή διαθήκη*, Θεσσαλονίκη 2004, 63.

¹⁴ О томе види: R. Harrisville, *The Concept of Newness in the New Testament*, *Journal of Biblical Literature*, Vol. 74, No.2 (1955) 69–79. Аутор на 71. стр. наводи: „Већина научника сматра *νέος*, примарно као временски придев, а *καινός* као квалитативан придев... J. S. Trench преостаје најзначајнији заговорник строге разлике између *καινός* и *νέος*“.

¹⁵ Зато је и у Новом Завету преовладао придев *καινός* (*η καινή διαθήκη*), јер је Нови Завет органски продужетак Старог.

Апостолов избор речи κτίσις у изразу „Нова твар“ нимало није случајан. Он је могао да користи неку сродну реч, као у другим својим Посланицама, када је хтео да означи оно што је Бог створио, као, на пример: κτίσμα (1Тим 4, 4) у значењу створење;¹⁶ или реч творевина — ποιήμα (Еф 2, 10); или рукотворина — πλάσμα (Рим 9, 20). Међутим, појмом κτίσις у 2Кор 5, 17 и Гал 6, 15 апостол Павле је најпрецизније изразио своју теолошку мисао. Јоанис Галанис прави разлику између појмова κτίσμα и κτίσις. Он примећује да човек „у Христу“ није κτίσμα већ је κτίσις, није само обичан појединац, већ мноштво, припада творевини Бога и корача ка крајњем спасењу заједно са творевином.¹⁷ Реч κτίσις је употребљена и на другим местима,¹⁸ али само у 2Кор 5, 17 и Гал 6, 15 има чисто антрополошки смисао.

Изворно реч κτίσις се односи на пуноћу створеног поретка, али код Апостола ова космичка димензија је знатно сведена на антрополошки моменат.¹⁹ Апостол користи реч κτίσις и у Рим 8, 21: „да ће се и сама твар (κτίσις) ослободити од робовања пропадљивости на слободу славе дјете Божије (τέκνα Θεοῦ)“. Појмови κτίσις и τέκνα Θεοῦ у овом стиху су сродни са καινή κτίσις у 2 Кор 5, 17, где се κτίσις искључиво односи на верујуће.²⁰ Према томе и у Рим 8, 21 користи се израз κτίσις да нагласи везу деце Божије и творевине на путу ка спасењу. Творевина само кроз човека учествује у спасењу, у Новој твари. Целокупна твар је призвана у заједницу са Христом преко човека, то јест призвана је да постане Тело Христово — Црква.

Да бисмо разумели Павлово значење израза „Нова твар“, морамо најпре анализирати шта заправо значи бити „у Христу“. Синтагма Ἐν Χριστῷ је карактеристичан израз христоцентричне теологије апостола Павла и често се среће у Павловој теологији. Овај израз упућује на плодове које имамо у Христовом делу спасења.²¹ Јавља се 64 пута (Ἐν Χριστῷ или Ἰησοῦ) у његовим Посланицама, док израз „у Господу“ (ἐν Κυρίῳ) 37 пута.²² Само у посланици Ефесцима помиње се 30 пута у различитим облицима (ἐν Κυρίῳ, ἐν αὐτῷ).²³

Израз „у Христу“ најбоље ћемо разумети, ако размотримо шта за једног Јудеја значи бити „у Израелу“.²⁴ У литургијском прослављању Пасхе, побожни Јудеј се под-

¹⁶ Према преводу Комисије Св. архијерејског Синода СПЦ Светог Писма Новог Завета на српски језик (четврто исправљено издање) Београд 1998.

¹⁷ Уп. I. Galánis, нав. дело, 64. (Аутор наводи: „Ὁ ἐν Χριστῷ ἄνθρωπος δηλαδὴ δὲν εἶναι κτίσμα ἀλλὰ κτίσις. Δὲν εἶναι ἀπλὸ ἄτομο, ἀλλὰ σύνολο. Ἀνήκει στὴ δημιουργία τοῦ Θεοῦ καὶ βαδίζει πρὸς τὴν τελικὴ σωτηρία μέσα ἀπὸ αὐτῆ καὶ μαζὶ μὲ αὐτῆ. Εἶναι καινὴ κτίσις μόνο ἐν Χριστῷ, γιατί μόνο στὸ πρόσωπό του ἀποκτᾷ συγκεκριμένο σκοπὸ σὲ στενὴ πάντοτε σχέση μὲ τὴν κτίσις.“)

¹⁸ Реч κτίσις проналазимо у стиховима Кол 1, 15, 23; Рим 1, 20; 8, 19–21.

¹⁹ Уп. J. Gager, *Functional Diversity in Paul's Use of End-Time Language*, Journal of Biblical Literature, Vol.89, No. 3 (1970) 329. (Аутор наводи: „The original reference of κτίσις was to the entire created order. In Paul this cosmic dimension has been significantly limited to an anthropological category“).

²⁰ Исто, 328.

²¹ Тако се појам „у Христу“ везује за: оправдање у Христу (Гал 2,17; ср. 1Кор 6, 11); помирење у Христу (2Кор 5, 19; Еф 2, 13); васкрсење у Христу (1Кор 15, 22; Еф 2, 6); живот вечни у Христу (Рим 6, 23); освешање у Христу (1Кор 1, 2); изабрање у Њему (Еф 1, 4); опроштај у Христу (Еф 4, 32); благослов Бога и Оца у Христу (Еф 1, 3); сунаследници и сутјелесници и судеоници обећања у Христу (Еф 3, 6); награда небескога призивања Божијега у Христу (Фил 3, 14); истина у Исусу (Еф 4, 21); сва блага премудрости и знања у Христу (Кол 2,3); благослов Аврамов у Христу (Гал, 3,14); синови Божији вјером у Христа (Гал 3, 26); живи Богу у Христу (Рим 6, 11); опроштење грехова у Њему (Еф 1, 17); слобода у Христу (Гал 2, 4); нова твар у Христу (2Кор 5, 17) укидање подела на Јелине и Јудеје, роба и слободног, мушког и женског, већ један човек у Христу (Гал 3, 28); искупење у Христу (Рим 3, 24; Еф 1,7; Кол 1, 14); праведност у Христу (1Кор 1,30; 2Кор 5, 21; Фил 3, 9); закон Духа живота у Христу (Рим 8, 2). Фраза „у Христу“ такође указује на пројаву Божије славе (Фил 4, 19) и благодати (1Кор 1, 4), љубави Божије (Рим 8, 39) и воље Божије (1Сол 5, 18).

²² U. Schnelle, нав. дело, 481.

²³ В. Ιωαννίδου, *Ο Υμνος τοῦ Ἁγ. Παύλου πρὸς τον εν Τριάδι Θεόν*, Εν Αθηναῖς 1961, 16.

²⁴ Уп. W. Davies, *Invitation to the New Testament*, New York 1966, 349.

сећа на своје припадништво народу Божијем и обнавља своју верност Израелу, тако да историју Израила чини својом историјом.²⁵ Термин „у Христу“ значио би да сада верник усвајајући вером Христа, прима Његов живот и остварено спасење у Њему. Он се присаједињује Христу, Његовој смрти и васкрсењу. Тако, крштење утемељује постојање „у Христу“. У крштењу се по апостолу Павлу и вери апостолске Цркве прима Христова ипостас: „*Јер који се ѿд у Христѡа крстѡисѡе, у Христѡа се обукосѡе*“ (Гал 3, 27). Крштење је облачење у Христа и сједињење са Христом. Наведени стихови су део литургијске химне, што сведочи да је од најранијег хришћанског доба била изражена свест да се заједница са Христом задобија у крштењу. Као што св. Григорије Богослов тумачи: „Христа сам обукао, Христос сам постао крштењем (Χριστόν μεταλεποῖμαι τῷ βαπτίσματι)“.²⁶ Тако, људска природа има удела у Христовом васкрсењу и прослављењу. Св. Јован Дамаскин вели: „кажемо још да је наша природа васкрсла из мртвих, те да је узашла и седи са десне стране Оца, не по томе што су ипостаси свих људи васкрсле и селе са десне стране Оца, већ због тога што је то остварила целокупна наша човечанска природа у Христовој ипостаси“.²⁷ У Христовој личности тварно (човек) се приопштава Божанском животу. Јер „се све састави у Христу, оно што је на небу и што је на земљи“ (Еф 1, 10). По апостолу Павлу Васкрсли Христос је први плод Нове твари: „Прворођени међу многим браћом“ (Рим 8, 29), „Прворођени из мртвих“ (Кол 1, 18). Христос је Последњи Адам у коме се спасава и возглављује цела творевина: „као што у Адаму сви умиру, тако ће и у Христу сви оживјети“ (1Кор 15, 22). Он је „дух који оживљује“ (1Кор 15, 45) и Началник новог човечанства, које није више у власти смрти. Кроз Новог Адама род људски се у нетрулежност облачи. Као што је Васкрсли Христос започео Нову твар, тако и човек крштењем, у Христу постаје Нова твар.²⁸ Међутим, дело новог Адама у историји није само у томе да подари корист новом човечанству, у коме би сваки човек појединачно, носио у себи обновљен лик небеског Човека, већ и да произнесе нову заједницу постојања, у којој сви постају истински једно у Христу као што је и људски корен један у Адаму.²⁹ Тако Павле вели: „*јер сѡе сви један (човјек) у Христѡу Исусу*“ (Гал 3, 28). Као што сви људи имају удела у једној људској природи која је потекла од Адама, тако је нови Адам родоначелник новог човечанства, нове заједнице — Цркве, где не постоје више многи, већ су сви једно у Христу Исусу, Прворођеном међу свом браћом.

У Павловом изразу „у Христу“ крије се тајна спасења, тајна Христа и Цркве. По њему, Христос није само појединац, већ *саборна личности*, чија је материјална, визуелна манифестација — Црква, која је тело Његово.³⁰ Кад год говори о Христу, апостол Павле има на уму и Цркву. Христос је глава Тела — Цркве (уп. Кол 1, 18), а Црква је „пуноћа Онога који све испуњава у свему“ (Еф 1, 23). Како то објашњава Јустин Поповић: „Ипостас Бога Логоса из неизмерног човекољубља свог постала [је] Вечна Ипостас Цркве“.³¹ У 1Кор 12, 12, Апостол, употребљава реч Христос уместо речи Црква и

²⁵ Исто.

²⁶ Св. Григорије Богослов, *Беседа 40: На Свето Крштење*, Превео са грчког Еп. Атанасије, Требиње — Врњачка Бања 2001, 96.

²⁷ Св. Јован Дамаскин, *Тачно изложење Православне вере (Εκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως)*, III: 50, у: *Источник знања*, Никшић 1997, 249.

²⁸ Уп. U. Mell, *Neue Schöpfung: Eine traditions-geschichtliche und exegetische Studie zu einem soteriologischen Grundsatz paulischer Theologie*, Berlin und New York 1989, 369. (Аутор наводи: „So wie Christus als der Auferstandene die Neue Schöpfung einleitet, so wird der Mensch durch die Gottestat der Taufe in Christus zu einem Neuen Geschöpf. Er erhält ein neues, vorher nie dagewesenes Leben“).

²⁹ Уп. K. Barrett, *From First Adam to Last: A Study in Pauline Theology*, London 1962, 110.

³⁰ A. B. Higgins, *The Lord's Supper in the New Testament*, London 1956, 69.

³¹ J. Поповић, *Дојмайшика Православне Цркве*, III, Београд 1978, 8.

тако поистовећује Христа и Цркву.³² У томе се огледа саборна личност Христова, тако да термин „у Христу“ подразумева Цркву као Тело Христово. Према Бултману: „Ἐν Χριστῷ је, онај ко бива примљен кроз крштење у заједницу као σῶμα Χριστοῦ.“³³

Тако израз „у Христу“ у 2Кор 5, 17 подразумева еклисиолошку димензију спацења, која се манифестује у Тајни Христа и Цркве. Појам *καὶνὴ κτίσις* јесте антрополошки појам, који подразумева заједницу, то јест означава обнову човечанства. Цело хришћанство се показује као „*καὶνός ἄνθρωπος*“ (Еф 2, 15).³⁴ Сабрање у једно, као у јединственој личности, упућује на еклисиолошки модел тела, који Павле на другом местима такође повезује са изразом „у Христу“, као у Рим 12, 5: „*Тако смо многи једно тијело у Христу*“.³⁵ Изразом „у Христу“ подразумева се „простор“ Цркве, Христовог Тела. Једнина заменице *τις* у 2Кор 5, 17 (Ὡστε εἶ τις ἐν Χριστῷ) могла би да сугерише да израз Нова твар треба разумети у индивидуалном смислу као ново биће, али за Павла постојање новог бића је једино могуће ако постоји један нови свет, чији је он део.³⁶ Бити „у Христу“ значи бити чланом Цркве, јер термин „Ἐν Χριστῷ“ подразумева заједницу.³⁷ Како то Јоанис Галанис објашњава:

„Човек у Христу није само појединац, већ читаво човечанство, заједница са Богом, са ближњима и са творевином, јесте Црква“.³⁸

Христос је Нови Адам — саборна личност која у себи сабира ново човечанство. Они који су „у Христу“ нису у Њему присутни као индивидуе, већ као заједница — као тело, чија је Он глава (Еф 1, 22). Главна мисао апостола Павла и ране Цркве јесте да се, по крштењу, верни прителовљују Христу, тако је крштење основа живота у Христу и Нове твари.

Нова твар у крштењу

Појмови „у Христу“ и Нова твар упућују на Тајну крштења. Стога, Апостол ће непосредно пре поуке о Новој твари дати кратак увод у коме се може препознати алузија на крштење. Он вели: „Јер нас љубав Христова обузима па овако мислимо: да ако један за све умрије, то сви умријеше. И он за све умрије, да они који живе не живе више себи, него Ономе који за њих умрије, и васкрсе“ (2Кор 5, 14–15). Он отпочиње своје излагање идејом да је спасење дато у једноме новоме Човеку,

³² А. Јевтић, *Еклисиологија Светиој Айосијола Павла*, Врњци — Требиње 2006, 65. (Аутор објашњава у 48. напомени: „Наиме, у 1Кор 12, 12 Апостол пише: „Јер као што је тело једно и има удове многе, а сви удови једног тела, иако су многи, једно су тело, тако и Христос“, где је, сходно првом делу реченице, било логично да у закључку стоји „*ијачко и Црква*“ (као „једно тело“ са „многим удовима“), но Павле је намерно рекао „*ијачко и Христос*“, чиме је заменио речи *Христос* и *Црква*, тј, уствари, поистоветио Цркву са Христом, и обратно: Христа са Црквом“).

³³ R. Bultmann, *Der zweite Brief an die Korinther*, Göttingen 1976, 158. („Ἐν Χριστῷ ist, wer durch die Taufe in die Gemeinde als das σῶμα Χριστοῦ aufgenommen wurde...Das ist also nicht Formel der Mystik, sondern der Eschatologie, bzw. Es hat eschatologisch — ekklesiologischen Sinn“).

³⁴ W. Bauer, *Wörterbuch zu den Schriften den Neuen Testament*, Berlin 1963, 779.

³⁵ J. Gnllka, *Teologija Novoga zavjeta*, Zagreb 1999, 79.

³⁶ Уп. R. Tannehill, *Dying and rising with Christ: a study in Pauline Theology*, Berlin 1967, 68.

³⁷ Тако William Davies (*Paul and rabbinic Judaism*, London 1948, 86) наводи: „The formula which Paul most frequently used to describe the nature of the Christian man was that he was „in Christ“. We have already seen that by this Paul meant that individual who accepted Christ was part of a new humanity of which He was the head; that he was being ingathered into the true Israel of God. It agrees with this that there are passages where to be „in Christ“ is clearly to be in the Church. In short Ἐν Χριστῷ is a social concept, to be Ἐν Χριστῷ is to have discovered the true community.“

³⁸ I. Γαλάνης, нав. дело, 67. (Наводимо и оригинални текст: „Ὁ ἄνθρωπος ἐν Χριστῷ, ὅπως εἶπαμε, δὲν εἶναι τὸ άτομα, εἶναι ἡ ἀνθρωπότητα ὁλοκληρῆ, εἶναι κοινῶνια μὲ τὸ Θεό, τὸ συνάνθρωποι καὶ τὴν κτίση, εἶναι ἐκκλησία“).

који је за све умро и који ће све оживети. Ова мисао указује на Христа као саборну личност.³⁹ Стих: *ако један за све умрије, њо сви умријеше*, упућује на крштење и треба га сагледати у светлости стихова Рим 6, 3–5,⁴⁰ који чине крштењску Катихезу ап. Павла: „Или зар не знате да сви који се крстисмо у Христа Исуса, у смрт његову се крстисмо? Тако се с њиме погребосмо кроз крштење у смрт, да би, као што Христос устаде из мртвих славом Очевом, тако и ми ходили у новом животу. Јер ако постадосмо сједињени са обликом смрти његове, онда ћемо и са васкрсењем“ (Рим 6, 3–5). Погребење у крштењу је упућивање на погружење приликом крштења.⁴¹

Крштење према Павлу није само очишћење, већ светотајинско умирање и васкрсење у Христу, које узрокује пројаву новог живота и новог човека — нове твари. Хришћани умиру за грех и тако се одричу старог Адама, да би могли живети са Христом и у Њему. Онај који се крсти, интегрише се у Новог Адама.⁴² Тако, на почетку нашег одељка о Новој твари сусрећемо се са тајном крштења, коју Апостол Павле види у мистичком изображењу крста Христовог (2Кор 5, 15).⁴³ Христов крст је произвео ново стање човека јер Бог „помири нас са собом кроз Исуса Христа, и ... даде [нам] службу помирења“ (2Кор 5, 18). У крштењу се очитује саображавање Христовој смрти и васкрсењу. Кроз умирање са Христом, хришћани се ослобађају старог света и улазе у нови.⁴⁴ Примајући на себе Христов живот стичу нови идентитет.⁴⁵ Као деца Божија наслеђници смо Божији и „сунаслеђници Христови“ (8,17). Апостол Павле, стога константно подсећа на наше усиновљење:⁴⁶ „примисте Духа усиновљења, којим вичемо: Ава, Оче!“ (Рим 8, 15).

Живот у Христу, за Апостола започиње процесом умирања старог човека, подложног греху. Стога Апостол вели Римљанима: „знајући ово, да се стари наш човек разаве са Њиме, да би се уништило тијело грјеховно, да више не робујемо гријеху. Јер ко умрије ослободи се од гријеха. Ако ли умријесмо са Христом, вјерујемо да ћемо и живјети са њиме“ (Рим 6, 6–8). Апостол поучава хришћане који умиру за овај свет и свој прави живот сакривају са Христом у Богу, да „када се јави Христос, живиош наш, онда ћете се и ви с Њиме јавити у слави“ (Кол 3, 4). Христос је према Апостолу сâм живот оних који су се крштењем у Њега обукли (Гал 3, 27). Зато он благовести: „*стѣро ѡрође, ѡле, све ново ѡсѣаде*“ (2Кор 5, 17). У крштењу се задобија искупљење од Адамовог греха и обнављање — друго стварање.⁴⁷ И поновно

³⁹ Уп. В. Malina — J. Pilch, *Social-Science Commentary on the Letters of Paul*, Minneapolis 2006, 146.

⁴⁰ J. Fitzmyer, *Pavlova teologija*, у: *Biblijska teologija Starog i Novog Zavjeta*, Zagreb 1993, 419.

⁴¹ F. Porsch, *Mного glasova jedna vjera: Teologija Novog Zavjeta*, Zagreb 1988, 147.

⁴² Уп. Е. Käsemann, *An die Römerbrief*, Tübingen 1974, 157.

⁴³ Св. Јован Златоусти у својим *Катихезама*, тумачећи терминологију Апостола Павла наводи да он обред очишћења, то јест крштење, назива и „просвећењем“ или „просветљењем“ (Јев 10, 32), „бањом новог рођења“ (Тит 3, 5), али при томе и Крстом, те вели: „Назива се још и ‘погребење’, јер вели, *иако се са њим ѡгребосмо кроз кришћење* (Рим 6, 4)... Зове се још ‘крст’, јер каже *да се стѣри наш човек разаве с Њиме да би се унишѣило ѡело ѡреховно* (Рим 6, 6)“. Св. Јован Златоусти, *Катихезе*, IX: 6, Београд 2008, 95.

⁴⁴ R. Tannehill, нав. дело, 127.

⁴⁵ Оно што личност прима у крштењу, према речима Ј. Зизиуласа јесте да, „умирући у себи са Христом у Његовој смрти и саваскрсавајући у Његовом Васкрсењу, човек прима ‘ново стварање’ или ‘обнављање’ које чини да га Отац препознаје као Свог сина, у личности Свог Јединородног Сина у Које је крштени смештен.“ Ј. Зизиулас, *Кришћење, Мирѡмазање и Евхаристија*, Саборност, 1–4 (2006), 69.

⁴⁶ M. Lloyd-Jones, *Romans: The Sons of God: Exposition of Chapter 8:5–17*, Michigan 1980, 402.

⁴⁷ Види: *Варнавина Посланица*, VI: 11. 13–14 у: *Дела Апостолских Ученика*, Превео са грчког изворника Еп. А. Јевтић, Врњачка Бања — Требиње 1999, 152. („Пошто нас је, далке, (Господ) обновио (ἀνακαινισας) опраштањем грехова, учинио нас је другим обличјем (ἄλλων τύπων), (тако) да имамо душу као дете, као да нас Он пресаздава“).

рођење Духом — усиновљење. Зато је крштење „ново стварање света и човека — пресаздавање и препорођење“;⁴⁸ ново стварање човека по образу Божијем.⁴⁹ Тако је хришћанин призван да достигне јединство вере и познања Сина Божијег у „човјека савршена, у мјеру раста пуноће Христове“ (Еф 4, 14). „Човек постепено узраста и постаје савршен човек“.⁵⁰ У Тајни крштења према Павлу свлачи се стари човек са грешним делима, и облачи у „новога који се обнавља за познање, према лику Онога који га је саздао“ (Кол 3, 10).

Нови живот обновљеног човека је крсто-васкрсан и захтева подвиг сталног умирања и рађања са Христом. Овај подвиг захтева човекову слободу и сарадњу. „Јер, по речима о. Георгија, у крштењу се не претвара и преображава сама природа човека, него његова воља, — која при томе остаје слободна.“⁵¹ Живот после крштења је борба у којој обновљен и дарован нам нови живот у Христу треба да победи и преобрази сваки детаљ мртвог и старог човека.⁵² Стога Апостол подсећа Коринћане: „Свагда носећи на тијелу умирање Господа Исуса, да се и живот Исусов на тијелу нашем покаже. Јер ми живи стално се предајемо на смрт за Исуса, да се и живот Исусов јави у смртноме тијелу нашем“ (2Кор 4, 10–11).

Нови живот који је у Христу започет кроз крштења је живот у Телу Христовом, јер крштење је тајна која подразумева тело, то јест заједницу. Стога вели Апостол: „Јер се и једним Духом сви ми крстисмо у једно тијело“ (1Кор 12, 13). Духом Светим се крштавамо у једно тело, тело Цркве, постајемо сутелесници Христови.⁵³ Дух Свети чини нови живот и нову заједницу — Цркву.

Дух Свети твори Нову твар

По апостолу Павлу, идеја новог рођења то јест рођења у Духу је повезана са крштењем: „*Сјасе нас бањом новога рођења и обновљена Духом Светијим*“ (Тит 3, 5). Бања крштења је узрок обнове и новог постојања, јер, умирући за стари свет, у крштењу човек се рађа за нови живот у Духу Светом. Оба израза и *ново рођење* и *обновљење* показују да се њиховим дејством не производи неки нови субјект, већ се оплемењује оно што већ постоји.⁵⁴ Ова обнова је плод вере и сарадње човека са Богом у Духу Светом.

Апостол је већ у првој глави 2Кор нагласио значај Духа Светог у спасењу човека: „А Бог је онај који нас утврђује с вама у Христу, и који нас помаза, Који нас и запечати, и *даде салоу Духа* у срца ваша“ (2Кор 1, 21–22). Дар Духа Светог јесте у охристовљењу човека. Павле не раздваја Христа и Духа, нити живот „у Христу“ од живота „у Духу“.⁵⁵ Тако у Рим 8, 9–10 он сведочи: „А ви нисте по тијелу, него по Духу, пошто Дух Божији живи у вама. Ако пак неко нема Духа Христова, он није његов. А ако је Христос у вама, онда је тијело мртво за гријех, а Дух је живот за праведност“. Јер заједница Светога Духа јесте заједница Христова, док заједница

⁴⁸ А. Јевтић, *Светла тајна крштења — улазак и живљење у Цркви*, у: *Трајање за Христом*, Београд 1993, 41.

⁴⁹ Ж. Даниелу, *Светло Писмо и Лишурја*, Краљево 2009, 37.

⁵⁰ Св. Макарије Велики, *Поуке*, у: *Добротољубље*, Хиландар 1997, 174.

⁵¹ Г. Флоровски, *О смрти на крсту*, Теолошки погледи, 1–3 (1990) 93.

⁵² Уп. Г. Капсанис, *Крсти Христос и његов значај у нашем животи*, intRes: http://www.verujem.org/teologija/kapsanis_krst.htm, преузето 24. 04. 2010.

⁵³ Ј. Поповић, *Тумачење Посланица прве и друге Коринћанима Светиога апостола Павла*, Ваљево: Манастир Ђелије 2001, 212.

⁵⁴ Г. Γαλιτης, *Η προς Τιτον Επιστολή του Αποστόλου Παύλου*, Θεσσαλονίκη 1995, 334.

⁵⁵ Уп. X. Leon — Dufour, нав. дело, 225.

Христова јесте заједница Светога Духа.⁵⁶ Христос је живот (Кол 3, 4), а то је и Дух (Рим 8, 2.10). Бити „у Христу Исусу“ (Рим 8, 1) значи живети „по Духу“ (Рим 8, 4). Дух Свети дарује живот. Код апостола Павла Дух Свети и живот су синоними.⁵⁷

Дух даје првобитну лепоту и слободу човеку и не само да га чини онаквим какав је произишао из руку Божијих, већ Дух Свети наново „помазује“ човека и чини га христоносним и духоносним. Као што је на почетку створен према лику Божијем, сада духоносни човек обнавља тај лик у себи узрастањем у свој Прволик. У Духу Светом икона се узводи своме Прволику, то јест човек бива охристовљен и обнавља се „за познање, према лику Онога који га је саздао“ (Кол 3, 10). Човек се узводи до свога Прволика постајући љубљено чедо и син. Дух Свети стога, даје усиновљење. Посланица Римљанима посебно наглашава да „Дух Свети сведочи нашем духу да смо дјеца Божија“ (8, 15). Из перспективе овог новог статуса човека Апостол поручује: „угледајте се, дакле, на Бога као дјеца вољена“ (Еф 5, 1).

Свети Дух преображава човека у „човјека савршена, у мјеру раста пуноће Христове“ (Еф 4, 13). Овај преображај подразумева подвиг о коме Апостол пише Ефеџанима: „Да ви одбаците ранији начин живота старог човјека, који пропада у жељама варљивим, а да се обнављате духом ума својега, и обуците се у *новога човјека*, сазданог по Богу у праведности и светости истине“ (Еф 4, 22–24). А да би се човек саобразио Христу потребно је да се спољашњи — стари човек распадне, да би се обновио унутрашњи — нови човек: „него ако се наш спољашњи човјек и распадне, ипак се унутрашњи обнавља из дана у дан“ (2Кор 4, 16). Спољашњи човек је човек греха, а унутрашњи је човек Духа Светог, саображеног Христу. Сам човек није способан да сâм изнесе такав духовни подвиг, те зато и Апостол говори: „Да вам по богатству славе своје даде силу, да ојачате Духом његовим у унутарњем човјеку“ (Еф 3, 16). „Дух Свети помаже људској немоћи.“⁵⁸ Јер посредује и „моли [се] за нас уздизајима неизрецивим“ (Рим 8, 26). Постојање спољашњег и унутрашњег човека показује да су изрази „Нова твар“ и „нови човек“ термини есхатолошке природе и да је стално присутна напетост између старог и новог. Они који живе у Христу у овоме свету, још увек нису на трајан начин стекли животворну енергију Духа.⁵⁹ Догађајем човјековог живота у Христу је отпочео нови еон, али крајње стање Нове твари ће бити након Христовог поновног доласка у слави, те Апостол вели: „наше живљење је на небесима, откудa очекујемо и Спаситеља Господа Исуса Христа, Који ће преобразити наше понижено тијело, тако да буде саобразно тијелу славе његове, по сили којом Он може све учинити и себи покорити“ (Фил 3, 20–21). Апостола мисао у 2Кор 5, 2–4 о томе да, будући у овом шатору, уздишемо желећи да се обучемо у свој небески стан „да би живот прогутао оно што је смртно“ (ст. 4) потврђује есхатолошке оквире Нове твари: Христос је Својим делом спасења заквасио творевину бесмртношћу, и дао залог Духа Светог (2Кор 5, 5), а тек ће Својим Другим доласком довести твар до потпуног спасења⁶⁰ у догађају свеопштег васкрсења. Зато Апостол вели Коринћанима: „треба ово распаљиво да се обуче у нераспаљивост и ово смртно да се обуче у бесмртност“ (1Кор 15, 53). Последња реалност Нове твари биће када се укине последњи непријатељ — смрт и када буде Бог све у свему (уп. 1Кор 15, 26–28).

⁵⁶ Ј. Романидис, *Прародитељски трех*, Нови Сад 2001, 211.

⁵⁷ М. Hubbard, нав. дело, 90.

⁵⁸ Св. Макарије Велики, нав. дело, 187.

⁵⁹ Ј. Романидис, нав. дело, 210.

⁶⁰ Тако В. Лоски о потпуном спасењу вели: „У Другом доласку и последњем довршетку времена сва свеукупност створеног света ће ући у пуно јединство са Богом.“ *Оглед о мистичком бојословљу источне Цркве*, Манастир Хиландар 2003, 173.

Христос спасава човека по мери човековог учествовања у Тајни спасења. Зато је човек Нове твари плод сарадње Бога и човека. Апостол о тој сарадњи говори: „Истинита је реч — да нас Бог спасе својом милошћу, изливањем Духа Светога, и оправда нас благодаћу — да би они који повјероваше Богу старали се да предњаче у добрим дјелима“ (Тит 3, 8). У овим речима Апостол је испреплео дејство Божије и људско.⁶¹ Дух Свети шаље благодат и силе љубави по мери човековог труда и ревности, да не би ништа Божије било наметнуто човеку.⁶² Дух Свети позива човека да љубављу одговори на заједницу са Богом. По Павлу „гдје је Дух Господњи ондје је слобода“ (2Кор 3,17). Дух Свети у овом свету ослобађа од потчињености греху, а у будућем веку ослободиће од смрти. Ова слобода је могућа на основу тога што умиremo са Христом да бисмо живели са Њим (Рим 6, 5. 8). У слободи Духа Светога се пројављује човек Нове твари.

Рођење у Духу Светом и нови живот у Христу подразумева нову породицу, заједницу — Цркву. На крштењу Дух верника прикључује телу Цркве.⁶³ Ново постојање у Духу Светом чини нови идентитет који се стиче у заједници, кроз учлањење у Цркву, то јест Тело Христово. Дух Свети за апостола Павла подразумева заједницу.⁶⁴ То видимо из 12. главе 1Кор: „Јер се једним Духом сви ми крстисмо у једно тијело, били Јудејци, или Јелини, или робови, или слободни; сви смо једним Духом напојени“ (1Кор 12, 13). Посланица Ефесцима такође наглашава: „Једно тијело, један Дух, као што сте позвани у једну наду звања својега; Један Господ, једна вјера, једно крштење“ (Еф 4, 4–5). Дух Свети у крштењу ствара ново човечанство, нов Израил — Цркву у којој су сви сједињени духовно у један живи организам, у једну заједницу међусобне љубави. Тако, Нова твар, која се родила из Духа, јесте Црква.⁶⁵ У Цркви је Христос присутан Духом Светим. Познасмо Христа по телу у богооваплоћењу, али откако се узнео са телом са десне стране Оца, ми Га више не познајемо по телу, него по Духу Светом.⁶⁶ Дух Свети открива Христа као главу Цркве и Цркву као тело Христово. У догађају Педесетнице (Дап 2, 1–4) Дух Свети показује нова дела Христова.⁶⁷ Стога Апостол непосредно пре помена Нове твари вели: „Зато ми од сада никога не знамо по тијелу; а ако и познасмо Христа по тијелу, но сада га више не познајемо“ (2Кор 5, 16). Више га не можемо видети као што су апостоли гледали Христа, како је у телу ходио Палестином, већ се Он након Педесетнице сјединио са вернима у духовном телу које је Црква.

Црква — Нова твар

Као што смо раније напоменули, појам Нова твар код апостола Павла је суштински повезан са Тајном Христа и Цркве. Христос је глава Цркве, а она тело Његово (Еф 1, 22).

Термин *Тело Христово* (σῶμα Χριστοῦ) Апостол Павле примењује за Цркву имајући у виду конкретну црквену заједницу: „А ви сīе тїцјело Христїово“ (1Кор 12, 27). Овакво поимање апостола Павла произашло је из евхаристијског сабрања Цркве.

⁶¹ А. Јевтић, *Еклицологија Светиој Айосїолоа Павла*, 226.

⁶² Ј. Поповић, нав. дело, 367.

⁶³ X. Leon — Dufour, нав. дело, 460.

⁶⁴ W. Davies, нав. дело, 202.

⁶⁵ X. Leon — Dufour, нав. дело, 227.

⁶⁶ Ј. Поповић, нав. дело, 425.

⁶⁷ Св. Григорије Богослов у *Беседи 41: на Светиу Педесетнициу* вели: „Христова телесна дела достижу крај, дође рећи: догађаји (Његовог) Телесног Доласка... а дела Духа (Светог) започињу.“ (Празничне беседе, Требиње — Врњачка Бања 2001, 148).

Када апостол Павле у одељку 1Кор 11, 18–22⁶⁸ користи изразе — „када се сакуиљаѝе у Цркву“ (стих 18), „сакуиљаѝе на једно мјесто“, „вечера Господња“ (стих 20) и „Црква Божија“ (стих 22)– има на уму евхаристијско сабрање. Другим речима, када се верници саберу на једно мјесто ради вечере Господње изражава се Црква. А. Higgins је истакао да је питање о почецима Цркве непосредно повезано са питањем о почецима Евхаристије.⁶⁹ Стога Апостол Павле назива вернике скупљене на вечери Господњој — Црквом (1Кор 11, 18). По његовом схватању, као и Црква које су читале његове посланице, изрази „окупљати се на једном месту“, „вечера Господња“ и „Црква Божија“ имају истоветна значења.⁷⁰ Павле базира свој концепт о црквеној заједници на основу модела (примера) заједнице у којој се једе евхаристијски хлеб.⁷¹ То се нарочито примењује у 1Кор 10, 17.

Апостол Павле види идентитет Цркве превасходно у евхаристијском сабрању (слављу). У Вечери Господњој, причешћем Тела и Крви Христове, испољава се и пројављује се сама природа Цркве.⁷² Тако, израз Тело Христово примењено на Цркву се очитује у Вечери Господњој. Међутим, треба нагласити да Црква пројављује своју природу и у другим својим активностима, попут прикупљања помоћи за браћу у Јерусалиму (поглавља 8–9, у 2Кор) или у мисионарском раду. И тада је Црква Тело Христово и Нова твар, јер све активности Цркве имају у средишту Евхаристијску заједницу са Христом и ка њој теже.

Апостол изразом „Тело Христово“ најтачније описује природу Цркве као Нове твари јер је приказује као продужетак оваплоћеног божанског Логоса и Његовог целокупног дела спасења од Оваплоћења до Васкрсења. Црква је Нова твар, коју је Господ створио у „другом“ стварању путем Крста.⁷³ Св. Јован Златоусти објашњава да када је војник копљем пробо распетог Господа да је из Његових ребара створена Црква. Он вели: „Потекоше из ребара вода и крв“... Црква се из тога двога родила дањом новога рођења и обнављања Духом Свешћим (Тит 3, 5), то јест крштењем и светим Тајнама. Символи крштења и светих Тајни произишли су, дакле, из ребара. Следствено томе, Христос је из својих ребара саздао Цркву, баш као што је Еву саздао из Адамовог ребра... Као што је Бог тада узео ребро и саздао жену, тако нам је Христос дао крв и воду из свог ребра и саздао Цркву.“⁷⁴ Црква је тако Нова твар, јер је преко светих Тајни (Крштења и Евхаристије) срасла са Христом. Св. Тајне Крштења и Евхаристије сачињавају саму Тајну Цркве као Тела Христовог.⁷⁵

Апостол Павле у стиховима 1Кор 10, 16–17 износи тајну нашег сједињења са Христом, то јест Цркве са Христом у Божанској Евхаристији:⁷⁶ „Чаша благослова

⁶⁸ „Јер прије свега, када се сакупљате у Цркву, чујем да постоје подјеле међу вама, и нешто од тога вјерујем. Јер треба и подвајања да буду међу вама, да се покаже који су постојани међу вама. Кад се, дакле, сакупљате на једно мјесто, не једе се вечера Господња; Јер свако своју вечеру прије других једе, те један гладује а други се опија. Зар немате кућа да једете и пијете? Или презирете Цркву Божију и срамотите оне који немају?“ (1Кор 11, 18–22).

⁶⁹ А. В. Higgins, нав. дело, 9.

⁷⁰ Ј. Зизјулас, *Јединство Цркве у Свешћој Евхаристији и у Епископоу у прва три века*, Нови Сад 1997, 60.

⁷¹ R. Brown, *The Unity and Diversity in New Testament Ecclesiology*, *Novum Testamentum*, Vol. 6 No. 4 (1963) 306.

⁷² Уп. А. Јевтић, нав. дело, 144.

⁷³ Тако о. Јустин вели: „Крст је створио Цркву“. (Ј. Поповић, *Доимайка Православне Цркве*, III, 699).

⁷⁴ Св. Јован Златоусти, *Кашихезе*, III: 17–18, 42.

⁷⁵ Уп. F. Senn, *New Creation: A liturgical Worldview*, Minneapolis 2000, 51. (Аутор истиче: „In terms of the Church's Holiness, the church belongs to God on the basis of the sacraments. It is washed clean in the waters of the baptism (1Cor 6, 11; Eph 5, 25–27; Titus 3, 5; Heb 10, 22); it receives the indwelling of the Holy Spirit in the postbaptismal laying on of hands and anointing; it becomes the body of Christ in the world by sharing in the eucharistic body of Christ“).

⁷⁶ А. Јевтић, нав. дело, 151.

коју благосиљамо није ли заједница крви Христове? Хљеб који ломимо, није ли заједница тијела Христова? Јер један је хљеб, једно смо тијело многи, пошто се сви од једног хљеба причешћујемо“. У свести првобитне Цркве, Евхаристија је повезана са јединством „многих“ у Једном.⁷⁷ Оно тело, које је Господ по својој човечанској природи примио у оваплоћењу и обожио, сада у Евхаристији даје вернима ради нове заједнице и новог постојања. Јер, како то поучава Свети Никола Кавасила „не заједничаримо у нечему што је Његово, већ у Њему Самоме; и не примамо у своје душе какве зраке или светлост, већ примамо сâмо Сунце... И што отуда произилази? Оно што је боље и узвишеније, то преовладава над оним што је човечанско; те бива онако како Павле вели о васкрсењу: *да живої̄ ѱрої̄уї̄а оно шї̄ю је смр̄ї̄но* (2Кор 5, 4), а затим: *Живим не више ја, неї̄о живи у мени Христї̄ос* (Гал. 2, 20)⁷⁸

Апостол Павле стихом 1Кор 10, 17 наглашава повезаност Евхаристије и јединства Цркве. Кроз Евхаристију *многи* се сједињују у *једно* тело — и примају се у једну *саборну личности Христову*, постајући Тело Христово. Извор јединства верујућих (многих) са Христом и међусобно је *један хлеб* Свете Евхаристије, и причешћујући се њиме, сви сабрани верни постају једно Тело Христово — Црква.⁷⁹ Ова свест, да Хлеб Евхаристије гради заједницу многих у једном телу, Телу Христовом, изражена је и древном молитвом Цркве: „Као што је овај хлеб (који ломимо) био расејан по горама, и сабран постаде један, тако нека се сабере Црква Твоја (σοῦ ἡ Ἐκκλησία) са крајева земље у Царство Твоје“.⁸⁰ Христос је *један хлеб* и у Њему сви имамо заједницу Нове твари, јер *једно смо тијело многи*. „Он је и сâма заједница и сила те свете заједнице, свете саборности Цркве“, по речима оца Јустина.⁸¹ Евхаристијска заједница не познаје поделе на обрезане и необрезане већ живи реалношћу Нове твари (Гал 6, 15). Том заједницом многи постају „тијело Христово и удови понаособ“ (1Кор 13, 27), „јер смо удови тијела његова од меса његова, и од костију његових“ (Еф 5, 30). Ова тајна је према Апостолу тајна Нове твари: „*Тајна је ово велика, а ја ѿговорим о Христї̄у и о Цркви*“ (Еф 5, 32).

Ова Тајна обухвата целу творевину, јер благодатним животом у Цркви, преображени човек преображава и читава природу. Деца Божија ослобађају твар од робовања пропадљивости (уп. Рим 8, 21) и узносе је у стање нове твари. У Христу, човек и природа постају ново битије, постају Тело Христово.

На крају рада може се закључити да је евхаристијски живот Цркве био средиште из кога Апостол Павле поучава о животу у Христу и Новој твари. Апостол види најпре у Христу — Последњем Адаму први плод Нове твари, а затим човека у Христу приказује обновљеног према лику Божијем само унутар Тела Христовог, које је Црква. Нова твар је, стога човек који се крштењем облачи у Христа и постаје члан заједнице Тела Христовог — Цркве. У заједници Крви и Тела Христовог човек заједничари са Господом и постаје Нова твар. „Једно смо тијело многи“, јер смо нова творевина Божија, која је сâмо Тело Христово. Стога, ако је ко у Христу, то јест, ако је ко прителовљен Телу Христовом, нова је твар. Нова твар се изражава превасходно у литургијској заједници Цркве, у којој је Господ присутан као Глава Цркве, а Црква — као Тело Христово, Његова пуноћа.

⁷⁷ Ј. Зизјулас, нав. дело, 69.

⁷⁸ Св. Никола Кавасила, *О живої̄у у Христї̄у*, IV: 4, 120–121.

⁷⁹ А. Јевтић, *Евхаристија у Источној Цркви*, у: Трагање за Христом, Београд 1993, 51.

⁸⁰ *Учење дванаесторице апостола (ΔΙΔΑΧΗ)*, IX: 4, у: Дела Апостолских Ученика, Превео са грчког изворника еп. Атанасије Јевтић, Врњачка Бања — Требиње 1999, 138.

⁸¹ Ј. Поповић, *Тумачење Посланице ѱрве и друје Коринћанима Св. Ай. Павла*, 166.

Summary: Apostle Paul expresses by the terms „in Christ“ and „New creation“ the essence of the New Testament proclamation about the new man. Although the term new creation appears in the Old Testament apocryphal writings, the Apostle uses it with a new meaning. This paper, which is based on the analysis of the texts of Paul's Letters related to the verse 2Cor 5, 17 shows that the New creation is an anthropological notion which has the ecclesiological implication. The new „in Christ“ man is a new creation only on the inside of the Body of Christ — the Church. The Church is a community of believers with Christ, where the believers, through sacramental life of Church, become the Body of Christ. New creation is, therefore, interpreted from the perspective of the liturgical experience of salvation realized in Christ, so Baptism and Eucharist are directly connected with terms of 2Cor 5, 17. Dying and rising with Christ in the Baptism and the adoption of His life are the basis of the new life in the Holy Spirit. Through Baptism the believers incorporate into the body of Christ — the Church by the Holy Spirit. The term „in Christ“ is understood as Christ and the Church. Apostle Paul teaches from the perspective of liturgical life of the Church, and always has Christ and the Church together on mind. The eucharistic community constitutes the Church as the Body of Christ and makes the Church a New creation.

Key words: „in Christ“, new creation, Baptism, Eucharist, Church.